

Trestný čin podvodu

V rámci podnikání v tržním prostředí běžně každý podnikatel či společnost průběžně přijímá a také poskytuje řadu plateb, které souvisí s těmi kterými obchodními aktivitami a je prakticky často téměř vyloučeno identifikovat přesně jednotlivé platby vynakládané na různé účely a v různých sumách. Pokud záloha poskytnutá v rámci obchodních vztahů byla řádně a v souladu s předpisy o účetnictví zaúčtována jako příjem, pak její (jiné) použití v rámci podnikatelských aktivit stejně jako jiného příjmu nemůže být považováno za podvod příp. zpronevěru.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 3 Tdo 1046/2003, ze dne 14.1.2004)

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání konaném dovolání podané P. V. proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 2 To 189/2002 ze dne 11. 3. 2003, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě - pobočka Olomouc, pod sp. zn. 28 T 9/99 a rozhodl podle § 265k odst. 1, odst. 2 věta druhá trestního řádu a § 265l odst. 1 trestního řádu, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 2 To 189/2002 ze dne 11. 3. 2003 a rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka Olomouc, sp. zn. 28 T 9/99 ze dne 18. 7. 2002, se zrušují. Současně se zrušují i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a Krajskému soudu v Ostravě - pobočka Olomouc se přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Ostravě - pobočka Olomouc rozhodl rozsudkem sp. zn. 28 T 9/99 ze dne 18. 7. 2002 tak, že P. V. uznal vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) trestního zákona (dále jen tr. zák.) ve znění zákona č. [265/2001](#) Sb. účinného od 1. 1. 2002. Podle výroku uvedeného rozhodnutí se jednalo o dva skutky. V prvním případě šlo o to, že dovolatel v O. dne 13. 9. 1996 vylákal od P. s. O. a. s., zastoupených tehdejšími řediteli ing. Z. V., v tu dobu jako jednatel a společník společnosti S.- b. s. r. o., O. částku 800.000,- Kč pod falešnou záminkou potřeby zálohové platby na nákup materiálu na lehké stavební konstrukce, k čemuž byla vystavena zálohová faktura na uvedenou částku se splatností 13. 9. 1996, vztahující se ke smlouvě o dílo z 1. 9. 1996 uzavřené mezi S. - b. s. r. o., jako dodavatelem a P. s. a. s., jako odběratelem, spočívající v dodávce lehkých stavebních konstrukcí na stavbu objektu T. v O. ve F. ulici, aniž měl v úmyslu uvedený materiál nakoupit, ale naopak měl v úmyslu této částky použít a dal i pokyn k úhradě částky 787.878,- Kč, ještě téhož dne 13. 9. 1996 z takto získaných peněz na úhradu první splátky za akcie P. s. O. a. s. společnosti B. a P. a. s. M. O., když na bankovním účtu společnosti S.- b. s. r. o. nebyl v tu dobu, mimo této vylákané částky dostatečné finanční prostředky, čímž ke škodě P. s. O. a. s. tuto uvedl v omyl a obohatil tak společnost S. - b. s. r. o. o částku 800.000,-Kč. Ve druhém případě v O. dne 4. 11. 1996 vylákal od P. s. O. a. s., zastoupené tehdejšími řediteli ing. Z. V., jako jednatel a společník společnosti S. - b. s. r. o. částku 3.239.390,- Kč pod falešnou záminkou jednorázového krátkodobého úvěru do 20. 11. 1996 určeného na zakoupení 21.294 ks akcií společnosti P. s. O. a. s. od firmy B. a P. a. s. M. O., přičemž ještě téhož dne tuto částku, jako zástupce P. s. O. a. s. převedl na společnost S. - b. s. r. o., jako úhradu zálohové faktury S. - b. s. r. o. ze dne 31. 10. 1996 splatné 15. 11. 1996 ze zahraničně-obchodní činnosti dle mandátní smlouvy spočívající v prezentaci mandanta a technologií v Republice Filipíny a akreditaci technologií mandanta a přípravy kontraktačních jednání, znějící celkem na částku 5.000.000,- Kč, čímž ke škodě P. s. O. a. s. tyto uvedl v omyl a obohatil společnost S. -b. s. r. o. o částku 3.239.390,- Kč. V další části citovaného rozhodnutí byl obžaloby zproštěn, výrok v této souvislosti přijatý soudem však není předmětem podaného dovolání. Za soudem shledaný trestný čin byl dovolateli uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání čtyř let se zařazením do věznice s ostrahou, doplněný trestem zákazu činnosti a rozhodnuto o náhradě škody.

O odvolání, které proti citovanému rozsudku podal P. V. a stejně tak i příslušný státní zástupce rozhodl Vrchní soud v Olomouci rozsudkem sp. zn. 2 To 189/2002 ze dne 11. 3. 2003 a to tak, že z podnětu dovolatele napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), odst. 2 trestního řádu (dále jen tr. ř.) částečně zrušil ve výroku, jímž byl dovolatel uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. ve znění zák. č. [265/2001](#) Sb. a ve

výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. v tomto směru nově rozhodl, když jej uznal vinným stejným trestným činem, ale upravil skutkovou větu svého výroku pod bodem 2) tak, že jednání, které popsal nalézací soud se dovolatel dopustil jako fyzická osoba bez toho, že by se zmínil o dalších skutečnostech uvedených nalézacím soudem (tedy bez toho, že by předmětnou částku, jako zástupce P. s. O. a. s. převedl na společnost S. - b. s. r. o. O., jako úhradu zálohové faktury ze zahraničně-obchodní činnosti v souvislosti s mandátní smlouvou dále popsanou nalézacím soudem). Uložil mu nepodmíněný trest odnětí svobody ve stejném rozsahu, zmírnil trest zákazu činnosti a změnil i výrok týkající se náhrady škody. Dále rozhodl i ve směru zprošťující části napadeného rozsudku, což však není předmětem podaného dovolání.

Proti odsuzujícím výrokům citovaného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci podal prostřednictvím svých obhájců, včas a za splnění všech zákonem vyžadovaných podmínek dovolání, kdy za dovolací důvod označil ten, který je obsažen v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. s tím, že námitky v něm uplatněné lze vztáhnout i na rozhodnutí, které ve věci učinil nalézací soud. V důvodech dovolání podaného prostřednictvím své obhájkyne JUDr. I. K. uvedl, že soudem zjištěné skutky nevykazují zákonné znaky trestného činu, jímž byl uznán vinným, když s těmito znaky nekoresponduje skutková část výroku o jeho vině. K bodu II. ad 1) výroku napadeného rozsudku uvedl, že z jeho odůvodnění v této části neplyne jasně, zda soud považoval popsanou smlouvu o dílo za simulovanou či právně perfektní. Přesto v případě, že nevyslovil odvolací soud jednoznačný závěr, že šlo o smlouvu absolutně neplatnou, jednalo se takto o řádný obchodněprávní vztah a v tomto světle je na místě hodnotit i vystavení příslušné zálohové faktury, ale zejména i to, že takto nastal obecně známý stav spočívající v tom, že peníze fungují ve vyspělé společnosti jako ekonomický nástroj (jsou výrazem ekonomické síly svého držitele a kryty takto jeho majetkem a aktivy). Pokud tedy společnost S. - b. spol. s r. o. svůj nárok na zaplacení zálohy na cenu díla a následně obdržené prostředky užila na zakoupení jiných aktiv užila těchto peněz způsobem, který nesvědčí o ničem jiném než o tom, že si počínala, jako převážná většina podnikatelských subjektů v tržním hospodářství snažících se obstát v silné konkurenci investicemi volných peněžních prostředků. Nic na tom nemění ani poukaz na aktuální stav účtu této společnosti. Dle názoru dovolatele z učiněných skutkových zjištění nevyplývá naplnění především subjektivní stránky trestného činu podvodu, tedy zavinění formou úmyslu. V důsledku nesprávného posouzení předmětné smlouvy o dílo tak nemohl odvolací soud správně odpovědět právě na otázku, zda dovolatel jednal v tzv. podvodném úmyslu. V této souvislosti poukázal i na to, že v okamžiku, kdy přijímal peníze z poskytnuté zálohové faktury u případného vědomí, že o tuto částku obohatí „svou“ společnost s tím, že současně způsobí majetkovou újmu (nevratnou) společnosti P. s. O. a. s., musel si být přinejmenším vědom toho, že za dané situace může „podvedený“ uplatnit svůj nárok v řízení před soudem (občanskoprávním) a předmětnou částku získat zpět. Zdůraznil, že tzv. podvodný úmysl pachatele se musí vztahovat ke všem znakům skutkové podstaty trestného činu podvodu dle § 250 tr. zák., musí být tedy i prokázáno nejen to, že pachatel uvedl protistranu v omyl o svých aktuálních schopnostech plnit svůj závazek, ale musí být i přinejmenším srozuměn s tím, že tento závazek splněn nebude a současně dojde ke vzniku majetkové újmy na straně druhého smluvního partnera v příčinné souvislosti s obohacením pachatele nebo třetí osoby. Dále má za to, že v dané věci nebyla naplněna ani objektivní stránka trestného činu podvodu, a to zejména její obligatorní znak spočívající v jednání, když ze skutkových okolností nebylo toto jednání dovolatele prokázáno. To s tím, že dovolatel neuzavřel onu smlouvu o dílo a nepodílel se ani na vystavení uvedené faktury a nemohl tak ani naplnit znak „vylákal“ definovaný v citovaném popisu skutku odvolacím soudem. Dovolatel dále vznesl výhrady i k tomu, zda vůbec byla za daného skutkového stavu způsobena škoda, když se jednalo o majetkové aktivum, které bylo nepochybné a kterého se mohl také „poškozený“ domoci zejména pomocí řady dalších instrumentů a dosáhnout uspokojení své pohledávky např. soudní cestou či výkonem rozhodnutí, když v této souvislosti poukázal i na mandátní smlouvu uzavřenou mezi oběma společnostmi a v té souvislosti na možnost zápočtu vzájemných pohledávek, aniž by došlo ke zmenšení majetku některé ze zainteresovaných stran. Stručně se dovolatel zabýval i samotnou materiální podmínkou trestnosti, tedy stupněm nebezpečnosti činu pro společnost. Má za to, že v dané věci (stejně jako v obdobných případech) je nezbytné, aby soudy hodnotily do jaké míry popsané jednání překračuje obvyklou míru podnikatelského rizika či obchodních praktik soutěžitelů na volném trhu, obchodněprávních zvyklostí apod. V dané věci se tak nestalo.

K bodu II. ad 2) napadeného rozsudku, že důsledné a relevantní posouzení platnosti mandátní smlouvy je rozhodující pro posouzení subjektivní stránky popsaného jednání dovolatele.

V této souvislosti poukázal na to, že k rozhodnému dni (4. 11. 1996) dovolatel působil jako předseda představenstva společnosti P. s. O. a. s. s oprávněním samostatně jednat za společnost a to i přesto, že v prosinci 1996 příslušný soud rozhodl o nezapsání této skutečnosti do obchodního rejstříku, když konstatoval neplatnost usnesení valné hromady. On sám totiž jednal v přesvědčení, že je předsedou představenstva P. s. O. a. s. Namítl takto, že je pojmově vyloučeno, aby popsaným jednáním uvedl v omyl subjekt, který reprezentoval a navenek zastupoval jako statutární orgán. Popsané jednání tak nelze kvalifikovat jako jednání dvou subjektů, ale pouze jediného a dovolatel tak jednal ve skutkovém omylu vylučujícím kvalifikaci jeho jednání posléze užitou soudem. Dále namítl i nenaplnění objektivní stránky trestného činu podvodu, jejíž předpokladem je vyvolání nebo využití něčích omylů, kdy následek (jak plyne ze

skutkových zjištění) nenastal, a tedy nemohla na straně P. s. O. a. s. vzniknout ani škoda, když dovolatel jako člen představenstva této společnosti na jeho zasedání schválil kvalifikaci zmíněného úkonu jako částečnou úhradu zálohové faktury společnosti S. - b. spol. s r. o. a s touto skutečností se odvolací soud vůbec nevypořádal. Ani v tomto případě se nazabýval otázkou faktického vzniku majetkové újmy na straně společnosti P. s. O. a. s.

S poukazem na uvedené tak navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil v přesně označených částech a v této části zrušil i rozsudek soudu prvního stupně a „sám rozhodl rozsudkem a obžaloby jej v celém rozsahu zprostil nebo přikázal Krajskému soudu v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl“.

Dovolatel je zastoupen i prostřednictvím obhájce JUDr. J. N. a také jeho prostřednictvím vznesl dovoláním proti napadenému rozsudku námitky, které se odvíjejí od uplatněného dovolacího důvodu, který i v tomto případě shledal v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. K bodu ad 1) citovaného rozhodnutí má znovu zato, že nebyla naplněna objektivní stránka trestného činu podvodu dle § 250 tr. zák., zejména tvrzením soudu, že dovolatel uvedl někoho v omyl, přičemž ovšem se tak může stát pouze vůči fyzické osobě, v dané věci však měla být podvedena společnost, aniž by však bylo vyjádřeno vůči které osobě zastupující onu společnost se tak mělo stát a u které konkrétní osoby tak měl vzniknout rozpor mezi subjektivní představou utvořenou v důsledku podvodného jednání pachatele a skutečností. V souvislosti se smlouvou o dílo a na fakturu poskytnutými finančními prostředky pak dovolatel znovu poukazuje na základní principy podnikání a tzv. cash-flow, kdy podnikatel průběžně platby přijímá a naopak poskytuje, aniž by v sumě takových prostředků mohly být rozlišovány jednotlivé platby a aby právě a jenom tyto platby byly použity na dohodnutý obchod. Od této „absurdní“ představy se odvíjí závěr o vině dovolatele. V této souvislosti poukázal na analogické rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci sp. zn. 4 Tz 54/99 a také na to, že v dané věci nešlo o úvěrový vztah. Poukázal i na to, že na vzniku předmětné smlouvy a vystavení zálohové faktury se dovolatel nepodílel. Dále připomenul i alternativní úvahy soudu stran samotné viny dovolatele s tím, že takto vlastně soud vyloučil, že trestného činu, kterým byl posléze shledán vinným se dovolatel mohl dopustit samostatným jednáním. Ohledně subjektivní stránky zvažovaného trestného činu poukázal na to, že nebylo zjištěno, že to byl právě on, který dojednával podmínky smlouvy o dílo a zakázku ani neměl zajišťovat. Odmítl i poukaz na smlouvu o úvěru (jeden milion Kč,-), kterou měl soud doložit jeho úmysl obohatit „svou“ společnost o vyplacenou zálohu, aniž by hodlal provést stavební práce, když pokud tato smlouva měla být jakýmsi zajišťovacím prostředkem sui generis, pak by to, že smlouvu podepsal spíše svědčilo o jeho snaze lépe zajistit vrácení prostředků. Vznesl námitky i vůči odvolacím soudem shledaným pojmům škoda na cizím majetku a obohacení s tím, že majetkové zvýhodnění musí být neoprávněné, a proto se nemůže jednat o podvod, jestliže někdo vylákal majetkové plnění, na něž měl právní nárok. V této souvislosti potom poukázal především na to, že nedošlo ke zmenšení majetku, protože vyplacenou částkou byl pouze uhrazen dluh P. s. O. a poukázal i na to, že oproti výroku obsaženého v rozsudku nalézacího soudu, soud odvolací vypustil tvrzení, že částka 3.239 930,- Kč /bod 2) citovaného rozhodnutí/ byla dne 4. 11. 1996 použita na úhradu zálohové faktury S. - b. spol. s r. o. ze dne 31. 10. 1996, splatné k 15. 11. 1996 ze zahraničně obchodní činnosti dle mandátní smlouvy. Při posuzování zmíněné mandátní smlouvy nedospěl odvolací soud vlastně k žádnému závěru (o její úplné či částečné neplatnosti), ale pouze se domnívá, že jednotlivá práva a povinnosti ze smlouvy plynoucí jsou stanoveny vágně. Odmítl též úvahy odvolacího soudu o případné možnosti spáchání trestného činu zneužívání informací dle § 128 odst. 2, 4 tr. zák. s tím, že rozhodnutí o vině nemůže spočívat na alternativním právním závěru a musí být vyjádřeno jednoznačně. Z hlediska namítané škody na cizím majetku a obohacení se znovu dovolatel poukázal na to, že z poskytnuté částky neměl neoprávněný prospěch a společnost S. - b. spol. s r. o. získala pouze to, na co měla právní nárok. Stran samotného zavinění a jeho formy pak uvedl, že mu nebylo vytykáno, že by neměl prostředky na vrácení údajného úvěru a o této skutečnosti věděl, případně odmítal plnění, které po něm bylo vyžadováno, když zákonem vyžadované formě úmyslného zavinění neodpovídají učiněné skutkové závěry. Poukázal i na to, že úvěr nebyl nikde evidován jako závazek dovolatele, nikdy nebyl vyzván, aby jej splatil a žádné plnění vůči němu nepožadoval ani správce konkurzní podstaty. Za správnou (bez dalšího) považuje interpretaci projevu vůle ohledně zmíněného úvěru osobě svědka ing. V. Znovu zdůraznil, že v kritické době byl předsedou představenstva P. s. O. a. s. a mohl tak společnost zavazovat a rozhodovat i o jejích majetkoprávních dispozicích. Nic tak nebránilo tomu, že mohl samostatně rozhodnout o úhradě závazku P. s. O. a. s. z mandátní smlouvy vůči společnosti S - b. spol. s r. o., aniž by kohokoli uváděl v omyl a jednal tak protiprávně. Konečně uvedl, že nesprávně postupoval soud i v tom, že obě dílčí jednání kvalifikoval jako pokračující trestný čin dle § 89 odst. 3 tr. zák. S ohledem na uvedené potom navrhl, aby dovolací soud obě soudy ve věci učiněná rozhodnutí zrušil postupem dle § 265k odst. 1 tr. ř. a podle § 265m odst. 1 tr. ř. ve věci rozhodl tak, že dovolatele zprošťuje obžaloby.

K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, který po shrnutí argumentace v něm obsažené uvedl, že ta směřuje k deklarovanému důvodu dovolání. To s tím, že výhradám dovolatele je nutno přisvědčit, neboť soudy nevěnovaly v dané věci dostatečnou pozornost hmotně právnímu hodnocení povahy právních vztahů mezi oběma obchodními subjekty, v důsledku čehož při navazujících úvahách z oblasti trestního práva hmotného vycházely z nesprávných premis. Dospěl tak k nepřesným závěrům stran povahy částky 800.000,- Kč

proplacené na zálohovou fakturu, když tyto závěry neodpovídají judikatuře Nejvyššího soudu (sp. zn. 4 Tz 54/99, sp. zn. 5 Tdo 216/2003). Soud v této souvislosti nebral v úvahu skutečnost, že firma S. - b. spol s r. o. s touto zálohou, jako součástí svých momentálních aktiv, mohla nakládat nejrůznějším způsobem, aniž by se tím zbavovala povinnosti i možnosti vyhovět svým závazkům. I v ostatních směrech souhlasí státní zástupce s argumentací dovolatele a dále vznesl i výhrady vůči razantní redukci popisu skutku proti relevantnímu ději, zjevně s cílem zdůraznit okolnosti svědčící pro deliktní povahu jednání dovolatele, se snahou eliminovat další součást děje, které zavinění oslabují. S ohledem na uvedené potom navrhl, aby dovolací soud z podnětu podaného dovolání v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 tr. ř. podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ve výrocích pod body I., II., III. a IV., jakož i předcházející rozsudek Krajského soudu v Ostravě, podle § 265k odst. 2 druhá věta tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva. V projednávané věci dovolatel spatřuje vady rozhodnutí v nesprávné aplikaci ustanovení týkajících se zavinění z hlediska § 4 tr. zák., jakož i v absenci obligatorního znaku skutkové podstaty trestného činu podvodu dle § 250 tr. zák., kterým je způsobení škody na cizím majetku, kdy tyto skutečnosti měly mít vliv na samotnou trestně právní odpovědnost dovolatele. Takto tedy v souhrnu vliv i na následné právní posouzení skutků (útoků), které byly na vytykaných vadách založeny. Z těchto hledisek je proto na místě považovat uplatněné dovolací námítky ve vztahu k uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. za relevantní.

Přesto, že Nejvyšší soud si je vědom toho, že je zásadně povinen vycházet ze skutkového zjištění učiněného soudy a v návaznosti na tento skutkový stav posuzovat hmotně právní aspekty věci a skutková zjištění nemůže změnit, nelze mít ani za to, že je naprosto a bez výjimky tímto skutkovým stavem vázán, zejména když ten je neúplný nebo z hlediska použité právní kvalifikace nesprávně zjištěný. V projednávané věci dovolatel zásadně nepochybnil správnost skutkových zjištění, která nalézací a odvolací soudy učinily, což také výslovně uvedl u vědomí toho, že takovou polemiku nelze v rámci dovolacího řízení vést a to ani přes zjevné nedostatky ve věci učiněných skutkových zjištění. Za zásadní považuje v těchto souvislostech pochybení spočívající v nesprávném právním hodnocení zjištěného skutkového stavu a to oběma soudy.

Stejně tak i dovolací soud dospěl k závěru, že v dané fázi trestního řízení, vedeného v této věci proti dovolateli, učiněné skutkové závěry nekorrespondují s právními závěry, které oba soudy v posuzované věci nakonec přijaly. Z podnětu podaného dovolání Nejvyšší soud předmětnou věc přezkoumal a dospěl k závěru, že podané dovolání je důvodné. Na tomto místě nutno zdůraznit, že trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. se dopustil ten, který ke škodě cizího majetku sebe a jiného obohatil tím, že někoho uvedl v omyl a tímto činem způsobil škodu. Nepochybně se jedná o trestný čin úmyslný. Dovolatel byl jmenovanými rozsudky odsouzen pro dva skutky v těchto rozhodnutích podrobně popsán. V prvním případě je spatřováno jeho podvodné jednání v tom, že dne 13. 9. 1996 vylákal od P. s. O. a. s. pod falešnou záminkou částku 800.000,- Kč. Soudy vycházely ze zjištění, že dne 1. 9. 1996 byla uzavřena smlouva o dílo mezi obchodní společností S. - b. spol. s r. o., jako zhotovitelem a obchodní společností P. s. O. a. s., jako objednatelem, kdy předmětem této smlouvy o dílo byla dodávka lehkých stavebních konstrukcí pro výstavbu obchodního domu T. v O. V této chvíli však nezbyvá dovolacímu soudu na tomto místě než konstatovat, že předmětná smlouva není obsažena ve spisovém materiálu (spis Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 28 T 9/99) a není ani zřejmé, zda obsah této smlouvy byl v řízení před soudem vůbec citován, když to neplatí ani ze spisu samotného, ani z protokolů o průběhu hlavních líčení, která byla ve věci vedena. Vzdor této skutečnosti je však zřejmé, že byla vystavena zálohová faktura vztahující se k uvedené smlouvě o dílo na již zmíněnou částku 800.000,-Kč. Přesto, že zejména odvolací soud v důvodech svého rozhodnutí naznačoval, že mohlo jít o smluvní vztah simulovaný, dospěl zřejmě nakonec k závěru, že citovaná smlouva byla řádným obchodněprávním vztahem. Z obsahu uzavřené smlouvy (jak již řečeno podle názoru dovolacího soudu ta nebyla předmětem prováděného dokazování) je ovšem dále zjištěno, že to nebyl dovolatel, který tuto smlouvu za firmu S. - b. spol. s r. o. (dále jen S.) s firmou P. s. O. a. s. (dále jen PSO) uzavíral a také se podává, že obsahem této smlouvy nebyla ani dohoda o tom, že prostředky poskytované na základě zálohových faktur (faktury) musí být někde deponovány či dokonce výlučně použity ke konkrétnímu účelu (např. k nákupu materiálu). V té souvislosti lze souhlasit s argumentací dovolatele, že za daného stavu věci nelze spatřovat jeho podvodný úmysl z jednání spočívající v tom, že prostředky získané prostřednictvím zálohované faktury na provedení onoho díla použil na jiný účel (nákup akcií). V této souvislosti z provedeného dokazování také plyne, že požadované dílo v té chvíli nebylo aktuální (skluz na samotné stavbě T.) a provedeným dokazováním bylo spíše zjištěno, že v rozhodné době byla firma S. připravena k provedení prací, zejména i tím, že měla k dispozici potřebný

stavební materiál (svědek K.). Za daného stavu věci se tak jeví jako relevantní námitka dovolatele spočívající v tom, že v rozhodné době (tedy nákup akcií z prostředků pocházejících ze zmíněné zálohové faktury) nelze dovodit jeho zavinění (a to ani jednou z forem úmyslu) a lze usoudit na to, že jeho jednáním nebyla naplněna subjektivní stránka trestného činu podvodu, kterým byl posléze shledán vinným. Obecně lze totiž potvrdit, že v rámci podnikání v tržním prostředí běžně každý podnikatel či společnost průběžně přijímá a také poskytuje řadu plateb, které souvisí s těmi kterými obchodními aktivitami a je prakticky a začasť téměř vyloučeno identifikovat přesně jednotlivé platby vynakládané na různé účely a v různých sumách. Z tohoto hlediska lze odkázat i na celkem konstantní judikaturu, která (stručně řečeno) vychází ze skutečnosti, že pokud záloha poskytnutá v rámci obchodních vztahů byla řádně a v souladu s předpisy o účetnictví zaúčtována jako příjem, pak její (jiné) použití v rámci podnikatelských aktivit stejně jako jiného příjmu nemůže být považováno za podvod příp. zpronevěru (tak např. i rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci sp. zn. 4 Tz 54/99, ale i Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 438/2000).

Z tohoto hlediska neobstojí ani závěr zejména nalézacího soudu, který poukazuje na to, že v kritické době nebyly na bankovním účtu společnosti S. k úhradě zmíněné částky dostatečné finanční prostředky s uzavřením, že takto došlo ke škodě PSO, která byla uvedena v omyl a současně takto byla obohacena společnost S. Takovéto tvrzení nemá oporu v dosud zjištěném skutkovém stavu věci, když i přes shora řečené, nebylo zatím nepochybně objasněno, zda společnost S. nemohla v kritické době dostát svému závazku a to ani do budoucna a že dovolatel si těchto skutečností byl plně vědom a s tímto jednáním tak (podvodně) jednal.

Existence konstatovaných hmotně právních vad podmiňuje tak nutnost dále se zabývat skutkem, má - li být ve věci rozhodnuto zákonu odpovídajícím způsobem. Je zřejmé, že bez dalšího dokazování nelze dospět k tak jednoznačnému názoru, jak to učinily oba soudy, neboť se nelze spokojit pouze s odkazem na aktuální stav účtu společnosti S., ale zajisté se jeví nutným v tomto směru vzít v úvahu i komplexní posouzení jejich obchodních aktivit, ekonomické síly, a to právě i z hlediska její schopnosti právě v rozhodné době dostát i zmíněnému závazku. Podvodný úmysl musí být totiž prokázán v tom směru, že pachatel trestného činu podvodu dle § 250 tr. zák. uvedl jiného (takto protistranu) v omyl ohledně svých aktuálních schopností splnit závazek, ale také že byl srozuměn (přinejmenším), že tento závazek splněn nebude a současně dojde ke vzniku škody (majetkové újmy) na straně poškozeného (smluvního partnera), a to v příčinné souvislosti s obohacením svým či třetí osoby. Jde tak o zjištění minimálně subjektivních důvodů pachatele na základě kterých mohl předpokládat, že bude schopen své závazky splnit, případně alespoň to, že nedojde ke škodě na straně v daném případě smluvního partnera a to právě v příčinné souvislosti s jednáním pachatele. Za daného stavu věci nelze mít za to, že tyto skutečnosti, vztahující se zejména k otázce zavinění dovolatele, byly jednoznačně a nepochybně prokázány tak, aby z nich soudy mohly učinit v tomto směru nepochybný závěr stran dovolatelova zavinění. Z hlediska objektivní stránky trestného činu podvodu je zapotřebí se vypořádat s tvrzením dovolatele zda to byl on, který zmíněnou smlouvu o dílo uzavíral či zda se jednoznačně podílel na vystavení předmětné faktury, když dovolací soud znovu připomíná, že tuto skutečnost nemohl verifikovat, když uvedená smlouva o dílo není dle jeho názoru ve spisovém materiálu obsažena. I bez ohledu na to se však jeví celkem nepochybným, že předmětnou smlouvu dovolatel s PSO neuzavřel. Pokud se potom na účtu společnosti S. objevily finanční prostředky a dovolatel je použil na jiný účel než přímo na činnost spojenou s realizací uvedené zakázky nelze ani takto v dané chvíli dospět k přesvědčivému závěru, že tyto prostředky podvodně vylákal s vědomím, že je již nevrátí, případně nesplní svůj závazek plynoucí z citované smlouvy. K otázce takto způsobené škody je potom na místě poukázat na občanskoprávní, resp. obchodněprávní aspekt vztahu mezi oběma firmami, když v souladu s argumentací dovolatele nelze usoudit na podvodný úmysl dovolatele nevrátit majetek PSO. O závazku dovolatele (S.) nebylo pochyb, stejně tak je i zřejmé, že tento závazek mohl být vyrovnán užitím celé řady relevantních právních kroků, které také dovolatel popsal a na které lze ve stručnosti poukázat. V tomto směru lze poukázat i na to, že soudy se podrobně a přesně nezabývaly i tvrzenými vzájemnými nároky a povinnostmi ze strany obou společností (zejména co do jejich výše a dat splatnosti), a to zejména s ohledem na pohledávku plynoucí z mandátní smlouvy vůči společnosti PSO. Znovu nutno opakovat, že provedeným dokazováním nebyla zjišťována kvalita a objem aktiv společnosti S. a nemohlo tak být ani zjištěno, zda z těchto aktiv bylo možno pohledávku uspokojit či nikoli. Bez povšimnutí v těchto souvislostech nelze ponechat ani dovolatelem připojené odborné vyjádření obchodní společnosti Č. z. a. s., resp. vyjádření správce konkurzní podstaty společnosti PSO. K útoku, který je v rozsudcích obou soudů označen pod bodem 2) je podstatné prokázání existence mandátní smlouvy uzavřené mezi PSO, jakožto mandantem a S., jako mandatářem k datu 30. 10. 1996. Z důvodů obsažených v rozhodnutí odvolacího soudu se podává, že tato smlouva by měla být považována zřejmě za neplatnou, aniž by však soud tento názor vyčerpávajícím způsobem odůvodnil, a to ani v souvislosti s rozhodnutím soudu prvního stupně, který uvedenou mandátní smlouvu ve skutkové větě svého rozsudku uvádí a dále s ní jako s platnou nakládá. Za těchto okolností je i stran zavinění dovolatele v rámci projednávaného skutku na místě připomenout, že ten ke dni 4. 11. 1996 působil jako předseda představenstva PSO (což bylo nepochybně prokázáno), a tedy s oprávněním samostatně za společnost jednat. Přesto, že v prosinci 1996 rozhodl příslušný soud o neplatnosti usnesení valné hromady, kterým byl dovolatel jmenován předsedou představenstva PSO (s příslušnými důsledky - nezapsání této skutečnosti do obchodního rejstříku), nebylo provedeným dokazováním postaveno na jisto, že této

skutečnosti si byl dovolatel vědom od samého počátku a po celou dobu, kdy takto působil jako předseda představenstva. Pokud tedy tato skutečnost nebyla prokázána a dovolatel v tomto směru jednal bona fide, jeho úkony popsané soudy z hlediska vylákání zmíněné částky v podobě jednorázového krátkodobého úvěru, poskytnutého mu jako fyzické osobě a určeného na zakoupení 21.294 ks akcií PSO (pod falešnou záminkou s úmyslem takto získané peníze nevrátit), by znamenaly, že popsaným jednáním by uvedl v omyl subjekt, který sám reprezentoval, tedy podvedl sám sebe. Je přinejmenším nejasné proč dovolatel za dané situace si naznačeným způsobem takto počínal, nicméně však i v souvislosti s takto poskytnutým úvěrem nelze jeho jednání považovat prokazatelně za podvodné. Zcela nekonzistentní je v tomto směru i tvrzení odvolacího soudu obsažené v důvodech jeho rozhodnutí na straně 26, když uvedl, že „okolnost, že obžalovaný neměl v úmyslu částku 3.239.390,-Kč vrátit, lze odvodit již z toho faktu, že tentýž den, kdy finanční prostředky převzal, převedl je na společnost S., aniž by za ně nakoupil akcie a v souladu s podmínkami výše uvedené (rozuměno mandátní smlouvy) je po uplynutí splatnosti půjčky převedl na PSO. Z pohledu výše uvedeného je tak na místě i v těchto souvislostech se zabývat znovu zaviněním dovolatele, tedy jeho podvodným úmyslem se snahou způsobit jinému škodu. Lze pouze (v dané věci majetkového charakteru) připomenout, že škodou se rozumí újma majetkové povahy, tedy zmenšení majetku jiného a neoprávněným obohacením je neoprávněné rozmnožení majetku pachatele nebo někoho jiného, které by jinak byly z majetku pachatele nebo jiného vynaloženy. Takto lze v daných souvislostech poukázat i na ustálený názor právní teorie, která má za to, že majetkové zvýhodnění musí být nezbytně neoprávněné a nemůže se o ně jednat tehdy (např. i o podvod), jestliže někdo vylákal majetkové plnění na něž měl právní nárok. V projednávané věci se tak jeví být důležitým detailní posouzení a analýza již zmiňované mandátní smlouvy mezi firmami S. a PSO, např. i to zda byla vystavena příslušná zálohová faktura na částku 5.000.000,- Kč, a to v souvislosti se sjednanou odměnou nebo s prokázáním úhrady vynaložených nákladů mandatáře. Teprve po zhodnocení mandátní smlouvy ve světle uváděných skutečností je nutné, aby soudy jednoznačně a prokazatelně mohly dospět k jasnému závěru o případné existenci samotné škody, a tedy k újmě majetkové povahy na straně PSO, když z dosud provedeného dokazování je zřejmé, že mandatář (S.) ve prospěch mandanta (PSO) zjevně jednal (akreditace na Filipínách). Je tak na místě podrobně zkoumat existenci dovolatelem namítaného nároku ve vztahu k PSO, a tedy zabývat se vlastně obecně vztahem věřitele a dlužníka. Z hlediska hodnocení samotného zavinění dovolatele je zapotřebí vzít v úvahu, že zmíněný úvěr nebyl evidován jako závazek dovolatele, nebyl vyzván k jeho splacení a plnění v tomto směru nežádal ani správce konkurzní podstaty. Obecně lze uzavřít, že mezi oběma firmami a zejména mezi dovolatelem (za S.) a ing. V. (za PSO) byly poměrně silné vztahy, které mohly směřovat k majetkovému i obchodnímu propojení obou firem. Z pohledu této skutečnosti je na místě i posoudit oba skutky, které byly předmětem úvah obou soudů, a to zejména z aspektů trestněprávních, když rozhodujícím se u obou těchto skutků jeví především otázka zavinění dovolatele a jím případně způsobené škody jako nezbytných (obligatorních) znaků skutkových znaků trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák.

Lze takto uzavřít, že pokud dovolatel na podkladě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. namítá, že rozhodnutí obou soudů spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, je tato námitka s poukazem na shora uvedené důvodná. Učiněná skutková zjištění totiž nejsou takového rozsahu a kvality, aby umožnila soudům v dané věci přijmout odpovídající právní závěry, které by jinak z provedeného dokazování mohly jednoznačně vyplynout. Nelze totiž akceptovat stav, kdy provedené dokazování je v extrémním rozporu s právními závěry soudu, které jsou k takto provedenému dokazování vztaheny, když stejně tak nelze akceptovat postup, kdy právní závěry jsou soudem dovozeny v případě, že neúplně zjištěný skutkový stav přijetí jakýchkoliv právních závěrů neumožní.

K námitce dovolatele směřující k otázce, zda oba dílčí skutky (útoky) je na místě posuzovat jako pokračující trestný čin z hlediska ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák., je ve stručnosti na místě uvést, že touto námitkou se rovněž soudy musí zabývat i z pohledu dovolatelem užitě argumentace, ovšem až po doplněném řízení, které teprve ověří, zda tato námitka bude mít i nadále své opodstatnění.

Protože tedy Nejvyšší soud shledal dovolání P. V. důvodným, zrušil podle § 265 k odst. 1, 2 tr. ř. v celém rozsahu napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 2 To 189/2002 ze dne 11. 3. 2003 i rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka Olomouc, sp. zn. 28 T 9/99 ze dne 18. 7. 2002, když v rámci tohoto výroku zrušil též všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak přikázal Krajskému soudu v Ostravě – pobočka Olomouc, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, přičemž tak učinil za podmínek stanovených v § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání, když vzhledem k povaze zjištěných vad nepřichází v úvahu jejich odstranění v rámci případného veřejného zasedání. V novém řízení se Krajský soud v Ostravě – pobočka Olomouc bude věcí znovu zabývat v intencích rozhodnutí Nejvyššího soudu, přičemž bude vázán jeho právním názorem vysloveným v tomto rozhodnutí z hlediska relevantních hmotně právních otázek s povinností provést doplnění dokazování z hledisek již shora uvedených.

V tomto směru půjde především o nepochybné důkazní provedení smlouvy o dílo, uzavřené mezi S. a PSO, a to i z pohledu osob, které ji uzavřely a co z této smlouvy vyplývalo. Stejně tak bude zapotřebí zjistit v rozhodné době poskytnutí zálohované částky 800.000,- Kč ekonomický stav společnosti S. a postavit na jisto, zda tato společnost v rozhodné době mohla reálně svůj závazek plynoucí z citované smlouvy o dílo splnit. Dále potom bude na místě zabývat se podrobně shora zmíněnou mandátní smlouvou uzavřenou mezi oběma subjekty z pohledu práv a povinností, které z ní pro oba subjekty také vyplývaly, a to s ohledem na aktuální stav (v době poskytnutého úvěru), a to právě s ohledem na případný vznik škody z této skutečnosti plynoucí, a to z hledisek vztahů mezi případným věřitelem a dlužníkem. Bude na místě v těchto souvislostech se zabývat i způsobem, jakým byl samotný úvěr poskytnut při vztahu mezi dovolatelem a svědkem ing. V., a to z hlediska obchodněprávních, případně občanskoprávních předpisů a také zjistit, zda vůbec a případně jakým způsobem se tento fakt projevil v účetnictví obou firem a jak nakonec s uvedenou částkou z úvěru bylo naloženo. Prokázání těchto skutečností bude v případě nutnosti provést i znaleckým posudkem z oboru ekonomiky a účetnictví, resp. příslušným odborným vyjádřením. Teprve po zjištění těchto skutečností se zaměřením na shora uvedené bude soud jednoznačně dovodit vinu či nevinu navrhovatele vycházejíc z jednoznačně a nepochybně prokázaného skutkového stavu, když alternativní návrh podle § 265m odst. 1 tr. ř. na zproštění dovolatele obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř. se s ohledem na daný stav věci jeví jako předčasný.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nemajetková újma, nutná obrana \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opatrovník \(zmocněnec\) poškozeného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Právní styk s cizinou \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Podjatost soudce](#)
- [Poškozený \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odejmutí věci soudci](#)
- [Přerušení výkonu trestu odnětí svobody](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Nesprávný úřední postup](#)
- [Adhezní řízení](#)
- [Poučení o přípustnosti dovolání v trestním řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)